

International Journal of Languages' Education and Teaching

ISSN: 2198 - 4999, Doi Number: 10.18298/ijlet.599

Year 4, Issue 2, August 2016, p. 15-26

A RESEARCH ON SIGNATURE KNOWLEDGE OF THE PRIMARY EDUCATION STUDENTS

Başak UYSAL¹ & Müzeyyen ALTUNBAY²

ABSTRACT

Signature is defined to be a name or symbol that is put above the letter in order to certify the owner and content of the writing (Öksüz, 1989, p. 29). Several fields of science deal with the signature that can be regarded as the permanent mark of human being. However, any research has not been found in the literature that deals with the primary education age that is regarded as the period in which the ability of signing is acquired. Therefore, the aim of this study is to identify the signature knowledge of the primary school students. In this regard, the data have been collected by means of "Signature Knowledge Evaluation Form" that has been filled by the students of the schools that were determined in seven regions of Turkey. Survey (scanning) method has been selected in the study among descriptive models. The primary school students have been selected as the population of the study, the working group has been identified by means of clustering sampling with the purpose of composing a probabilistic sampling. Having identified the findings regarding the signature knowledge of the students, it was understood that there are missing information about the way of signing, responsibility of signing and e-signature although many students agree on the fact that the signature is private. More than half of the participants do not have information about which pen should be used while signing, and about the legal responsibility of signature. The data, which have been obtained with the participation of 600 primary students, demonstrated that it is necessary to tackle the ability of signing especially in Turkish lessons as an acquisition. It is thought that the data that have been obtained in the study, will be useful for Turkish lesson teachers, content editors who organize the curriculum and researchers who study on the education of writing.

Key Words: Signature, Turkish Language Education, Graphology, Writing Education

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN İMZA BİLGİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

İmza, bir yazının altına kimin tarafından yazıldığını veya muhtevasının tasdik edildiğini belli etmek üzere konulan isim veya işaret (Öksüz, 1989: 29) olarak tanımlanmaktadır. İnsanın dünyadaki kalıcı izi kabul edilebilecek imza üzerine birden çok bilim dalı çalışmaktadır. Bununla birlikte imza becerisinin kazanıldığı dönem kabul edilen ilköğretim çağını konu alan çalışmalara ise literatürde rastlanılmamıştır. Buradan hareketle çalışmada ilköğretim öğrencilerinin sahip oldukları imza bilgilerini tespit etmek amaçlanmış, bu amaca ulaşabilmek için veriler, Türkiye'nin 7 bölgesinden belirlenen okullarda öğrenciler tarafından doldurulan "İmza Bilgisini Değerlendirme Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmada betimsel araştırma modellerinden survey (tarama) metodundan yararlanılmıştır. Evren olarak Türkiye'deki ilköğretim öğrencileri seçilmiş, evreni temsil edebilen olasılıklı örneklem oluşturmak amacıyla kümeleme örnekleme tipiyle çalışma grubu tespit edilmiştir. Öğrencilerin imza bilgilerine yönelik bulgular incelendiğinde ise, imzanın kişiye özel olduğu konusunda birçok öğrencinin hemfikir olduğu görülse de imzanın atılma şekli, imza sorumluluğu ve e-imza konusunda bilgilerinde eksikler olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası, hangi kalemle imza atabileceği konusunda ve imzanın hukuki sorumluluğu hakkında bilgi sahibi değildir. 600 ilköğretim öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilen veriler, imza becerisinin özellikle Türkçe derslerinde bir kazanım olarak ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Çalışma sonunda elde edilen verilerin Türkçe öğretmenlerine, öğretim programına yönelik içerik düzenleyicilerine, yazma eğitimi alanında çalışan araştırmacılara yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İmza, Türkçe Eğitimi, Grafoloji, Yazma Eğitimi

¹ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Ankara/Türkiye

² Arş. Gör. Dr., Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Giresun/Türkiye

1. Giriş

Türk eğitim sistemi içerisinde yazma becerisi, ilköğretim öğrencilerine ilköğretim tarafından kazandırılmaktadır. İlköğretimin ikinci kademesinde karşılaşılan Türkçe öğretmenin sorumluluğu, bu beceriyi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yeterlilikler bağlamında geliştirmektir. İmza atma becerisi ise içeriği itibarıyla üç yeterlilik alanının da sorumluluğundadır. Kişinin kimliğine işaret etme sorumluluğu bakımından duyuşsal, imzanın temsil kabiliyetinin idraki bakımından bilişsel, tasarlanan imzayı kâğıda aktarabilme yeterliliği bakımından psikomotor boyutları olan imza, kuşkusuz yazma eğitimi içerisinde yer verilecek bir kazanım alanıdır.

İmza, bir yazının altına kimin tarafından yazıldığını veya muhtevasının tasdik edildiğini belli etmek üzere konulan isim veya işaret (Öksüz, 1989, s. 29) olarak tanımlanmaktadır. Türkçe Sözlük'te imza, "bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret" biçiminde açıklanır (Türkçe Sözlük, 2016).

2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun 2. Maddesinde "Söyleyişte, yazıda, imzada öz ad önde, soyadı sonda kullanılır (Soyadı Kanunu, 1934)." ifadesi yer almaktadır. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin "El yazısıyla atılacak imzanın ne şekilde olacağı konusunda ayrı bir şekil şartı yoktur: Kişi, kendisine özgü, belirli karakterleri içeren sembolleri belirterek imza atabileceği gibi ad ve soyadını yazmak suretiyle de imzasını atabilir (İçtihat Bilgi Bankası, 2001)" şeklindeki hükmü ile ad ve soyadı dışındaki unsurlara yer veren imzaların da resmî geçerliliği olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda imzanın atılmasına yönelik kurallar, önem kazanmaktadır. 15/12/2014 tarihinde yayımlanan "Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"te imza atarken uyulacak kurallar ise şu biçimde tanımlanmıştır:

- "Metnin bitiminden itibaren iki-dört aralık boşluk bırakılarak yazıyı imzalayacak olan makam sahibinin adı, soyadı ve unvanı yazı alanının en sağına yazılır. İmza ad ve soyadın üzerinde bırakılan boşluğa atılır. Elektronik ortamda yapılacak yazışmalarda, imza yetkisine sahip kişi yazıyı, güvenli elektronik imzası ile imzalar.
- Yazıyı imzalayanın adı küçük, soyadı büyük harflerle yazılır. Unvanlar ad ve soyadın altına küçük harflerle yazılır. Akademik unvanlar ismin ön tarafına küçük harflerle ve kısaltılarak yazılır.
- Yazıyı imzalayacak olan makam, yazının gideceği makama göre kurum/kuruluşun "İmza Yetkileri Yönergesi"ne veya yetkili makamlarca verilen imza-yetkisine uyularak seçilir (Resmî Gazete, 2015)."

Resmî Gazete'de imzanın atılması esnasında uyulacak kuralların duyurulması, imzanın sadece öznel bir beceri olmadığını ve yazma eğitimi içerisinde verilmesi gereken dikkati vurgulaması bakımından önemlidir.

Literatürde “ıslak imza” kavramının yanı sıra “elektronik imza” kavramı da yer almaktadır. Elektronik imza, bir bilginin üçüncü tarafların erişimine kapalı bir ortamda, bütünlüğü bozulmadan ve tarafların kimlikleri doğrulanarak iletildiğini elektronik veya benzeri araçlarla garanti eden harf, karakter ve sembollerden oluşur (Avaroğlu, 2007: 41). E-imza kanunların resmî şekle veya özel bir merasime gerek duyduğu hukuki işlemler olan, noterlik işlemleri, tapu işlemleri, evlenme merasimleri, veraset ve intikal ile teminat sözleşmelerinde uygulanamayacaktır (Avaroğlu, 2007: 42). Dolayısıyla ıslak imzanın ömrünü tamamladığından söz etmek mümkün değildir. Bu noktada imza bilgisi ile birlikte, teknolojinin gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan e-imza kavramının da öğrencilere öğretilmesi gerekmektedir.

İmza ve Grafoloji

İmza ve yazma becerisini bir araya getiren ilk çatı, grafolojidir. Yazma becerisi, dil eğitimindeki temel öğrenme alanlarından biri olmakla birlikte grafolojinin de başlıca çalışma alanıdır. Grafoloji, el yazısından kişiyi yorumlama tekniğidir. Kişi bir yazı yazar veya imza atar. Grafolog da buna bakarak kişinin karakterini ve özelliklerini söyler (Alkan, 1996, s. 4). Grafoloğa yüklenen bu misyon, ona yorumlama yaparken öznel görüş ve düşüncelerini yoruma katma imkânı vermemekte ve grafolojiyi böylece pozitif bilim çatısı içerisinde değerlendirmemizi sağlamaktadır.

Grafolojinin dalları, yazı yazma esnasında beyinde neler olduğuyla ilgilenir. Bu alan; tanıma, karşılaştırma, kimlik tanımlama ve görsel iletişimin bileşenleri olan el yazısı, çizim ve diğer grafik becerilerini içerir (Cohen, 2016, s. 3). Baltacıoğlu'na göre grafoloji, her şeyden önce bir bilimdir ve grafoloji, insanın yazısı ile gövdesi, zekâsı, duygusu ve iradesi arasındaki bağlantıları araştırır (Baltacıoğlu, 1959, s. 57). Yazı, insan şahsiyetinin bir ifadesidir. Daha doğrusu, ifadelerinden biridir (Baltacıoğlu, 1941, s. 1115). Dolayısıyla imza, bireyin kimlik belgesi kadar yansıtıcı bir işleve ve sorumluluğa sahiptir.

İnsanın dünyadaki kalıcı izi kabul edilebilecek imza üzerine birden çok bilim dalı çalışmaktadır. Literatürde, oldukça önemli olan imza becerisi ve grafolojiyle ilgili çalışmalar değişik disiplinlerde mevcuttur. Bu disiplinlerin arasında adli bilimler, güzel sanatlar, psikiyatri ve eğitim bilimlerinin olduğunu belirtmek mümkündür.

Grafoloji üstüne çalışma yapan J. B. Delestre, tüm yazı türlerini üç grupta toplamış ve “Düzenli-Gevşek-Çarpıtılmış” adlarını verdiği bu grupların ayrıntılı tanımlarını yapmış, örnekler vermiş, belirlediği kişilik özelliklerini göstermiştir (Le Senne vd., 1981: 11). Böylece yazı ve karakter arasındaki ilişkiyi de ortaya koymuştur.

Alkan (1996) tarafından yapılan “Yaşlanmaya Bağlı Yazı ve İmza Değişiklikleri” isimli çalışmada yazıları toplanan 122 olgu; cinsiyet, eğitim ve yaş özelliklerine göre gruplandırılarak değişik yazı parametreleri yönünden karşılaştırılmıştır (Alkan, 1996).

Arslan (2001), yaptığı çalışma kapsamında güzel sanatlar grafik bölümlerinin eğitim programlarını inceleme, uzman görüşü alma ve 95 ayrı meslek grubuna yönelik lisans programları bünyesinde son sınıfta okuyan öğrencilere bir görsel algı testi uygulama yollarını izlemiş, çalışması sonucunda adli amaçlı el yazısı ve imza inceleme çalışmalarında güzel sanatlar grafik ana bilim dalından mezun olan öğrencilerin belirli bir eğitim sonrasında adli amaçlı doküman inceleme alanında, özellikle yazı ve imza incelemelerinde yararlı olabileceği sonucuna ulaşmıştır (Arslan, 2001).

Sevim (2002), kişilerin kendi imzalarını inkâr kastıyla atmaları sonucunda orijinal imzalarının hangi özelliklerini değiştirip hangilerini değiştiremediklerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışması sonucunda inkâr kastıyla veya uydurma suretiyle atılmış imzalarda imzayı atan kimsenin belirlenemediği, bir kısmı hakkında sınırlı kanaat bildirilebileceği ve büyük bir bölümünün imzalarını başarıyla değiştirebildiği sonucuna ulaşılmıştır (Sevim, 2002).

Sayıcı (2009), Türkiye’de hukuk ve adli bilimler açısından imza ve karşılaşılan sorunları incelemiştir. Bir anket çalışması ile Türkiye’de yaşayan bireylerin genel olarak imza kavramı ve imza ile ilgili hukuki düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları araştırılmış, çalışma sonucunda katılımcılardan yaklaşık yarısının imzanın özellikleriyle ilgili olan hukuki sorulara uygun cevapları vermediği belirlenmiştir (Sayıcı, 2009).

Gümüşsoy (2011), “İmzaların Zamana Bağlı Değişkenliği” isimli çalışmasında imzalarda meydana gelen değişikliğin belli sayıda insanın imzaları incelendiğinde tespit edilip edilemeyeceği, bu değişikliğin kaç insanın imzasında, hangi sebeplerle ve ne ölçüde meydana geldiği sorularına yanıt aramayı amaçlamıştır. Yapılan çalışma neticesinde, çalışmadan beklendiği şekilde katılımcıların büyük bir çoğunluğunun imzasında değişiklik bulunduğu ve yapılan imza değişikliklerinin en büyük sebebinin iş yoğunluğu nedeniyle imza atma sıklığının artması olduğu sonucuna varılmıştır (Gümüşsoy, 2011, s. 3)

Gürbüz (2014), imza taklit yöntemlerinden serbest taklit yöntemi ile atılan sahte imzalar ve bu imzaların doğruluğunun belirlenmesinde grafometrik yöntemlerin başarısına yönelik bir biyometrik sistemin geliştirilmesi amaçlı bir çalışma gerçekleştirmiştir (Gürbüz, 2014: 4).

İmza ve el yazısı becerisi, doğrudan yazma eğitimi kapsamındayken anılan çalışmalarda Türkçe eğitimi disiplinine ait bir araştırma, 2016 yılı itibarıyla yer almamaktadır. Dolayısıyla yapılan çalışmalar, ele aldıkları çalışma gruplarının imza atmayı *zaten* bildiği yahut bu beceriye yönelik bir eğitimle karşılaştığı varsayımı üzerinden ilerlemektedir. Buradan hareketle çalışma, imza atma becerisine sahip olması beklenen ilköğretim öğrencilerin imza kavramı hakkındaki bilgilerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

2. Yöntem

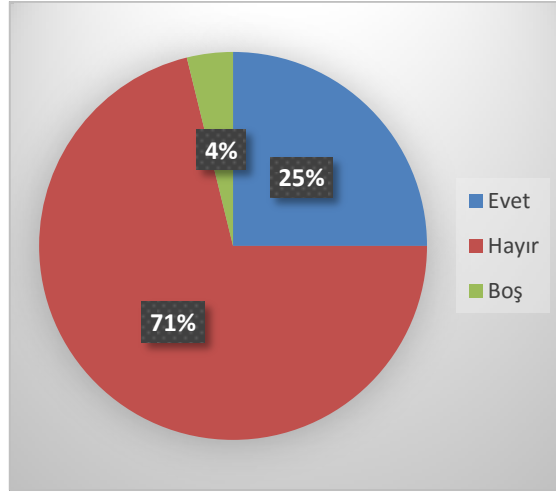
Çalışmada betimsel araştırma modellerinden survey (tarama) metodundan yararlanılmıştır. Evren olarak Türkiye’deki ilköğretim öğrencileri seçilmiş, evreni temsil edebilen olasılıklı örneklem oluşturmak amacıyla kümeleme örnekleme tipiyle çalışma grubu tespit edilmiştir. Araştırmacılar

tarafından veri toplama aracı olarak oluşturulan 7 maddelik “İmza Bilgisi Değerlendirme Formu”, Türkiye’nin 7 bölgesinde yer alan birer ilköğretim okulunda Türkçe dersi almakta olan 5, 6, 7. ve 8. sınıflarda öğrenim görmekte olan toplamda 600 öğrenciye uygulanmıştır. Toplanan nicel ve nitel veriler, “İmza Bilgisi Değerlendirme Formu”ndaki üst başlıklara göre kategorize edilerek araştırmacılar tarafından çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

3. Bulgu ve Yorumlar

Katılımcılara “Türkçe dersinde imza çalışması yaptınız mı?” sorusu yöneltilmiş ve elde edilen sonuçlar Grafik 1’de gösterilmiştir (Bk. Grafik 1).

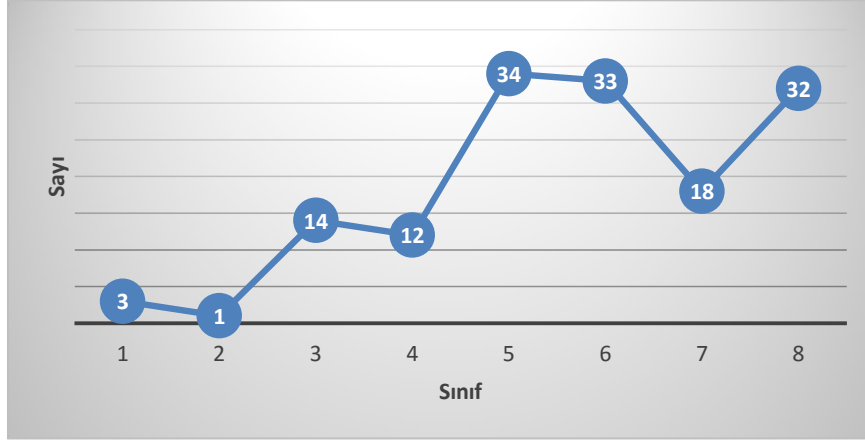
Grafik 1: Katılımcıların Türkçe dersinde imza çalışması yapma oranlarına göre dağılımı

Grafik 1’den hareketle katılımcıların %4’ünün soruya cevap vermediği, %25’inin “Evet” cevabını verdiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların büyük çoğunluğunu temsil eden %71’lik kesim, imza ile ilgili olarak Türkçe dersinde herhangi bir çalışma yapmadığını belirtmiştir. 2015 yılı itibarıyla yürürlüğe giren İlköğretim Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda imza eğitimine yönelik bir kazanım yer almamaktadır. 2016 yılı itibarıyla çalışılan örneklem, bu öğretim programından muafır. Bu sebeple bu durum, 2006 yılında yürürlüğe giren Türkçe Öğretim Programı ve 2001 yılında yürürlüğe giren Yazı Programı’ndaki imza hedef ve amaçlarıyla çelişmektedir.

Önceki soru ile bağlantılı olarak Türkçe dersi kapsamında imza ile ilgili bir çalışma yaptığını belirten katılımcılara “İmza çalışmasını hangi sınıfta yaptınız?” sorusu sorulmuş ve elde edilen sonuçlar, Grafik 2’de gösterilmiştir (Bk. Grafik 2).

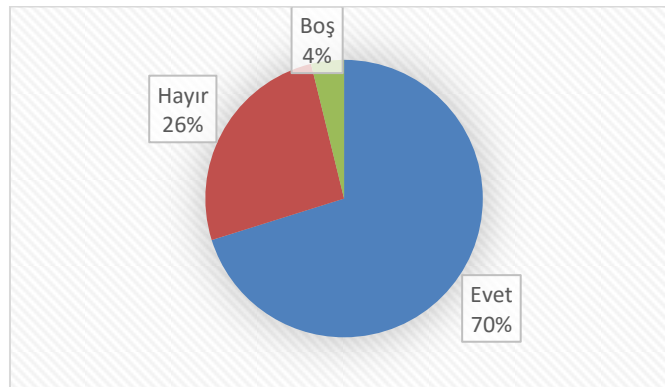
Grafik 2: Katılımcıların imza çalışması yaptıkları sınıf seviyelerinin dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde imza çalışmalarının ağırlıklı olarak 5, 6 ve 8. sınıflarda yapıldığı görülmektedir. 5. sınıftaki imza çalışmaları, bu sınıf seviyesinde yer alan "İmza atar ve anlamını bilir." (MEB, 2009: 50) kazanımı ile örtüşmektedir. 6 ve 8. sınıftaki imza çalışmaları ile ilgili olarak bu sınıf seviyelerine yöneltilmiş bir imza kazanımı bulunmaktadır; bununla birlikte veriler incelendiğinde söz konusu öğrencilerin homojen bir coğrafi dağılım göstermesi, ders öğretmenin bireysel çabasına işaret etmektedir.

İmza, grafoloji alanında önemli çalışmaları olan Marmara (1994) tarafından *el yazısının olağüstü ayırt edici bir elemanı* (Marmara,1994; Akt. Ketizmen, 2013, s. 260) olarak tanımlanmıştır. Buradan hareketle katılımcıların teknik el yazısı çalışması yapıp yapmadıklarını tespit edebilmek amacıyla katılımcılara "Güzel yazı dersi aldınız mı?" sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar Grafik 3'te gösterilmiştir (Bk. Grafik 3).

Grafik 3: Katılımcıların güzel yazı eğitimi alma durumlarına göre dağılımı

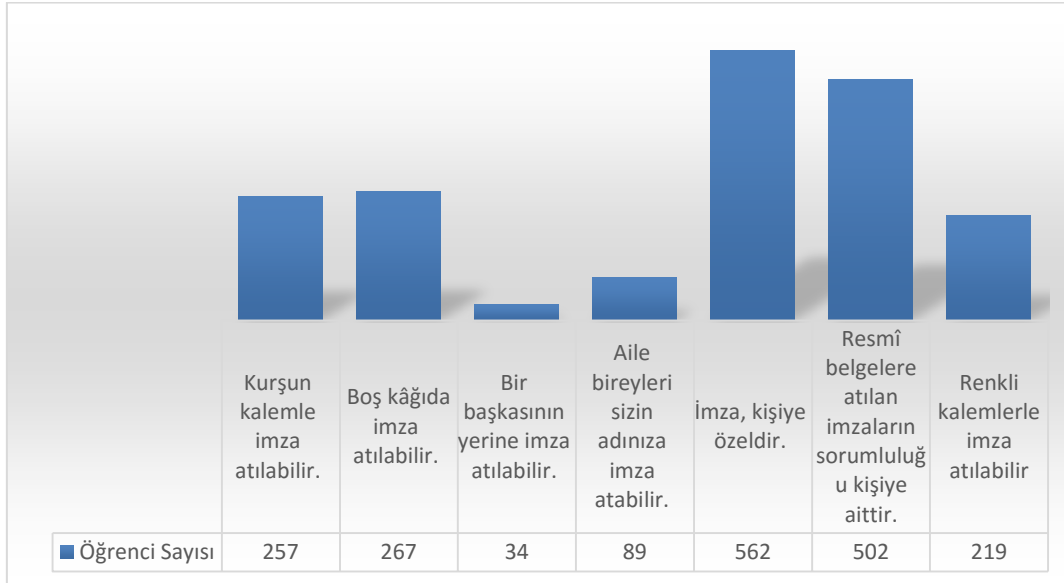
Katılımcıların %70'i güzel yazı dersi aldığını belirtirken %26'sı almadığını belirtmiş, %4'ü ise soruyu yanıtlamamıştır. Bu veriyi değerlendirirken Türkiye'de grafoloji alanındaki ilk çalışmayı yapmış olan Baltacıoğlu'nun güzel yazı hakkındaki şu görüşleri önemlidir:

“Güzel yazı dersi, dik ve eğik temel harflerin öğretildiği bir derstir. Dik yazı kolay bir yazı değildir. Dik yazı, eğri yazıdan daha güç ve ağır bir yazıdır. (...) Dik yazıyı estetik bakımdan da üstün tutmaya imkân yoktur. Dik yazıyı eğri yazının 19. asırda uğradığı soysuzluğa karşı bir reaksiyon, bir Rönesans olarak müdafaasında imkân göremem. Çünkü eğik yazı, dejenere olmadığı zamanlar dünyanın en güzel örneklerini vermiştir. Eğri yazı çirkin, dejenere bir yazı değil, çok güzel, fazla olarak çok şahsi bir yazıdır (Baltacıoğlu, 1941: 211).”

İmzanın tanımındaki şahsilelikle birlikte ele alındığında güzel yazı eğitiminin imza eğitimine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Katılımcıların imza bilgilerini test edebilmek amacıyla evet/hayır seçenekli cümleler verilmiş ve elde edilen sonuçlar Grafik 4'te gösterilmiştir (Bk. Grafik 4).

Grafik 4: Katılımcıların imza bilgilerine yönelik sorulara verdikleri yanıtların dağılımı

Birincioğlu ve Özkara (2010), gerçek/orijinal imzanın teknik unsurunu temel alan tanımı şu şekilde yapmaktadır: “Mürekkep, boya gibi yazı oluşturan kimyasal maddelerin kalem veya benzer bir materyal ile kâğıt veya herhangi bir yüzeye kişinin kendisi tarafından, kendisini tanımlayan çizgi veya şekillerin aktarılmasıyla oluşan el yazısı formudur (Birincioğlu ve Özkara, 2010).” Dolayısıyla kurşun kalem yahut renkli kalem, yazı oluşturan kimyasal maddeler içermesi dolayısıyla imza atma esnasında kullanılabilir. Grafik 4 incelendiğinde şu sonuca ulaşılır ki “Kurşun kalemle imza atılabilir.” önermesini 257 öğrenci olumlu bulurken 243 öğrenci atılamayacağını düşünerek

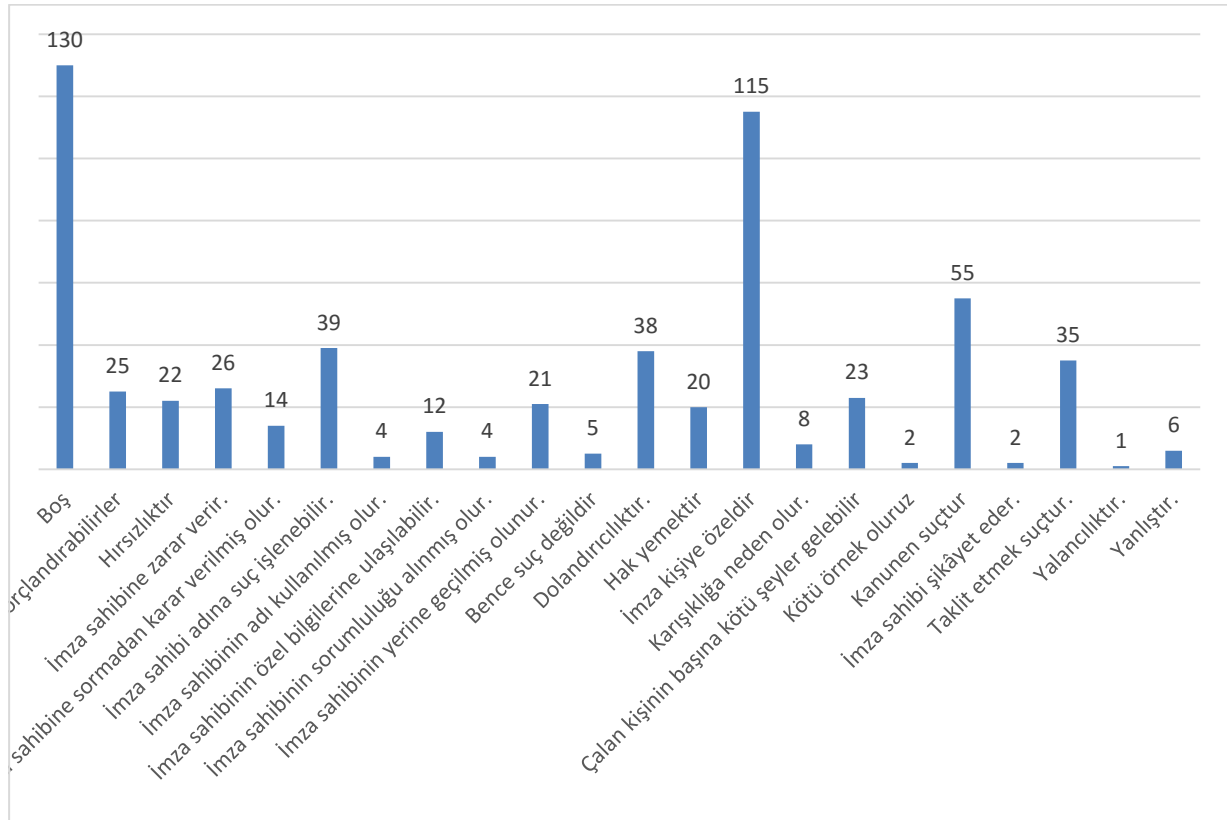
olumsuz bulmuştur. “Renkli kalemlerle imza atılabilir.” önermesini 219 öğrenci doğru bulurken 381 öğrenci yanlış olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla katılımcıların yarısından fazlası, hangi kalemlerle imza atabileceği konusunda doğru bilgiye sahip değildir.

Borçlar Kanunu Tasarısının 15’inci maddesinde “Açığa atılan imzanın üzerine sonradan yazılan metnin, imza atanın iradesine uygun olduğu kabul edilir. Durumun özelliği aksini göstermedikçe, yazılan metnin anlaşmaya aykırı olduğunu ispat yükü, açığa imza atana düşer.” hükmüne yer verilmiştir (TBMM, 2008). “Boş kâğıda/açığa imza atılabilir.” önermesini 267 öğrenci doğru bulurken 233 öğrenci yanlış bulmuştur. Bu veri göstermektedir ki 267 öğrenci, imzanın hukuki sorumluluğu hakkında bilgi sahibi değildir.

“Bir başkasının yerine izinsiz imza atılabilir.” önermesini 34 öğrenci doğru bulurken 576 öğrenci yanlış bulmuştur. “Aile bireyleri, sizin imzanızı izinsiz atabilir.” önermesini 89 öğrenci doğru bulurken 511 öğrenci yanlış bulmuştur. Veriden hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun imzanın şahsiliği ve sahteciliğinin suç teşkil ettiği hakkında bilgisi vardır. Bununla birlikte aile bireyleri söz konusu olduğunda 55 öğrenci fikir değiştirerek aile bireylerinin kendi imzalarını onların yerine atabileceğini belirtmiştir.

Bir önceki önermeden hareketle katılımcılara “Sizce imza taklidi neden suçtur?” sorusu sorulmuş ve elde edilen sonuçlar Grafik 5’te gösterilmiştir (Bk. Grafik 5).

Grafik 5: Katılımcıların “İmza taklidi neden suçtur?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

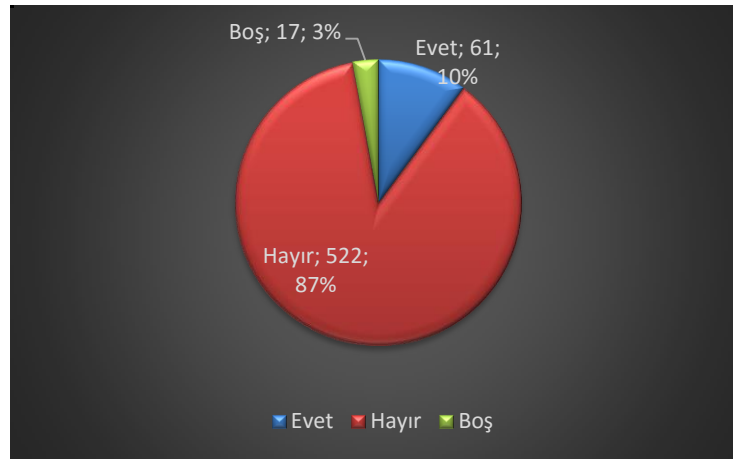

İmza taklidine dönük olarak katılımcıların verdikleri cevaplar farklılık arz etmektedir. 130 öğrenci soru ile ilgili görüş belirtmezken 115 öğrenci imzanın kişiye özel olduğunu belirtmiştir. Yüksek bir oranı oluşturan bu cevap, Grafik 4'teki verilerle de örtüşmektedir. Diğer cevaplar ise ağırlıklı olarak imza atanın suçlu duruma düşeceği ve imzası atılanın mağdur edileceği noktasında yoğunlaşmaktadır. Verilen diğer cevaplardaki farklılıkların öğrencilerin kendi bireysel farklılıkları ile yaşam biçimlerinden kaynaklandığı savunulabilir. Bu noktada 20 öğrencinin *hak yemektir* şeklinde verdiği cevaptan soruyu dinî bir yaklaşımla ele alıp değerlendirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra 5 öğrenci ise başkasının yerine imza atmanın suç olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin ağırlıklı olarak başkasının yerine imza atmanın suç olduğu konusunda hemfikir oldukları, buna karşın herhangi bir fikir belirtmeyenlerin de genel oran için fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcılara "E-imza kavramını daha önce duydunuz mu?" sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler Grafik 6'da gösterilmiştir.

Grafik 6: Katılımcıların e-imza kavramına yönelik farkındalıklarının dağılımı

Grafik incelendiğinde öğrencilerin %87'sinin (522 kişi) daha önce bu kavramı duymadığı, %10'unun (61kişi) ise duyduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %3'ü (17 kişi) ise konuya dair bir görüş belirtmemiştir.

Katılımcıların e-imza kavramına aşinalıkları kadar kavramı anlamlandırma düzeyleri de önemlidir. Katılımcılara e-imza kavramının kendilerine ne çağrıştırdığı sorulmuş ve elde edilen sonuçlar tabloda gösterilmiştir (Bk. Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcıların e-imza algıları

Kavram	Tekrar Sayısı	Kavram	Tekrar Sayısı
aidiyet	1	yetkili kişilerin attığı imza	1
barkod	1	imza örnekleri sunan yer	2
bilgisayarda atılan imza	8	kişiye özel hesap	1
bilgisayardan imzanın çıktısı	1	kişiye özel imza	8
bir bilgi	1	kişiye özel yapılan sembol	5
bir imza	1	mesajlaşma ya da uygulama	1
bir insanı temsil eden şey	1	önemli kişilerin attığı imza türü	2
bir sembol	1	önemli yerlere atılan imza	4
bir sitede imza atmak	2	özel bir şey	3
birden fazla imza olması	1	özel kişilerin imzası	2
devlet demektir	3	parmak izi gibi	1
elektronik	54	pasaport kontrol etmek	1
e-okula benzer	3	resmî evraklara atılır	1
e-posta	2	saçmalık	1
e-posta ile gönderilen imza	6	sahte imza	2
evlenince atılan imza	1	simge ve kimlik	5
gizli belgelerin şifrelenmesi	1	soyadımız demektir	1
güzel imza demektir	1	teknolojik yönden imza programı	2
herkesin imzasını öğrenmek	1	velilerin imza atması	2
imza atmak	5	yazı türü	3
imza bulma	1	imza seçeneği	1
imza çalışmaları	1	imza taklidi	1
imza çeşidi	3	imza toplama kurumu	1
kısaltma	1	imzaların toplandığı yer	5
imza geliştirmek için olabilir	1	imzaya yönelik uygulama	3
imza hakkında bilgi	3	internet şifresi	1
imza ile ilgili bilgiler	4	internette atılan imza	60
imza ile ilgili bir anket	1	istenilen bir şeyi onaylamak	1
imza öğrenme sitesi	9	kendimizi temsil etmek	2

Tablo 1 ve Grafik 7 birlikte incelendiğinde, büyük oranda (%87) herhangi bir bilgilerinin olmadığını söyledikleri e-imza konusunda, katılımcıların farklı görüşleri olduğu tespit edilmiştir. 60 öğrenci *İnternette atılan imza* olarak tanımlarken, 54 öğrenci *elektronik* şeklinde tanımlamışlardır. Ağırlıklı olarak verilen bu cevaplardan başka, birçok farklı cevabın ortaya çıktığı, bunun da farklı bakış açılarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

3. Sonuç

Kişiye özgü olan imza, insanın kişiliğinden izler taşır. Hem yazma eğitimi ile doğrudan ilgili olması hem de insanın karakterini yansıtan bir olgu olması hasebiyle çalışmada öğrencilerin imza bilgileri temel alınmıştır. 600 ilköğretim öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışma neticesinde elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Katılımcıların birçoğunun (%71) imzaya yönelik olarak Türkçe dersinde çalışma yaptıkları ancak %25'inin bir çalışma yapmadıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılardan elde edilen verilerden hareketle imzaya yönelik çalışmanın ağırlıklı olarak 5. 6. ve 8. sınıfta yapıldığı tespit edilmiş olup bu durumun öğretmenin bireysel çabasıyla ilgili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların büyük oranının güzel yazı dersi aldığı da verilerden hareketle tespit edilmiştir. Öğrencilerin imza bilgilerine yönelik bulgular incelendiğinde ise, imzanın kişiye özel olduğu konusunda birçok öğrencinin hemfikir olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin başkasının yerine imza atma ya da kendi adlarına yakınlarının imza atma(ma) yetkisi konusunda eksikliklerinin olduğu anlaşılmaktadır.

İmza taklidinin suç olup olmamasıyla ilgili olarak bilgileri ölçülen katılımcıların konuyu farklı bakış açılarıyla ele aldıkları görülmüş olup, genel olarak imza taklidinin suç olduğu konusunda ortak yargıya sahip oldukları anlaşılmaktadır.

E-imza bilgilerinin/algılarının tespit edilmesi istenen katılımcılara ilk olarak bu kavramı daha önce duyup duymadıkları sorusu yöneltilmiş ve toplam katılımcı sayısının %87'sinin bu kavramı daha önce hiç duymadıkları tespit edilmiştir. E-imzanın ne olduğu/ne olabileceğine dair görüşleri ise farklılık arz etmektedir.

İköğretimden başlangıç noktası olmak üzere imza becerisinin kazandırılması ve hususta yazı eğitimin verildiği Türkçe derslerinde imzaya yönelik çalışmaların yaptırılması gerekmektedir. Türkçe Öğretim Programlarında ise imza atma becerisinin ayrıca bir kazanım olarak yer alması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. İmza atma/atabilme ve imza bilgisi gibi önemli bir konu, bireysel çabalara bırakılmak yerine Öğretim Programları ile desteklenmelidir.

Kaynakça

- Alkan, N. (1996). *Yaşlanmaya bağlı yazı ve imza değişiklikleri*. Uzmanlık tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Arslan, N. (2001). *Adli amaçlı el yazısı ve imza incelemelerinde güzel sanatların yeri ve önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Avaroğlu, E. (2007). *Elektronik imza*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Baltacıoğlu, İ. H. (1941). Grafoloji nedir?. *İlköğretim Dergisi*. 5(90), 115-118.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1959). Adalet ve grafoloji bakımından mahkemelerdeki yazı bilirkişileri. *Türk Hukuk Mecmuası*. Mart-Nisan, 56-59.
- Birincioğlu, İ. ve Özkara, E. (2010). *Adli belge incelemelerinde bilinmeyenler, örneklerle yazı ve imza analizi ile ıslak imza kavramı*. 15 Mart 2016 tarihinde <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-615> adresinden erişildi.
- Cohen, F. (2016). *Scientific handwriting analysis*. 22 Mart 2016 tarihinde <http://www.nha-handwriting.org.uk/publications/selected-articles/scientific-handwriting-analysis> adresinden erişildi.
- Gümüşsoy, A. (2011). *İmzaların zamana bağlı değişkenliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürbüz, F. (2014). *Serbest taklit yöntemi ile atılan sahte imzaların grafometrik özelliklerine dayalı biyometrik imza doğrulama sistemi ve analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- İçtihat Bilgi Bankası, Y 12 HD, 29.1.2001, E. 2001/509, K. 2001/1336 Numaralı Karar. 19 Mayıs 2016 tarihinde <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/yargitay/yd64.htm> adresinden alındı.
- Ketizmen, A. (2013). Adli belge incelemede güzel sanatlar akademisyenlerine gereksinimler, yeterlilikleri ve uygulamadan kaynaklanan sorunlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 11(3), s. 258-267.
- Le Senne H., Crepieux J. ve Hertz H. (1981). *Yazı ve karakter*. İstanbul: Altinköprü Yayınları.
- MEB, (2002). Türkçe Yazı Programı 6-7-8. Millî Eğitim Basımevi, 2002.
- MEB. (2015). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı.
- Öksüz, A. (1986). *Kişilerin kimliğini tespit etmede polise yardımcı olan imza ve parmak izinin tetkiki ve parmak izinin tasnifi*. Ankara: Kısmet Matbaası.
- Resmî Gazete. (2015). *Resmî yazışmalarda uygulanacak usul ve esaslar hakkında yönetmelik*. 15 Mayıs 2016 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/12/20041202.htm#3> adresinden erişildi.
- Sayıcı, B. (2009). *Türkiye’de hukuk ve adli bilimler açısından imza ve karşılaşılan sorunlar*, Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Sevim, M. (2002). *Adli imza incelemelerinde kişisel sapmaların belirlenmesi ve inkâr kastıyla atılan imzaların incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soyadı Kanunu. (1934). 23 Mart 2016 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2525.pdf> adresinden alındı.
- TBMM. Borçlar kanunu. (2008). 19 Mayıs 2016 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=60358 adresinden alındı.
- Türkçe Sözlük. (2005). “İmza” maddesi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.